

*Рогач О.І.**

ОСОБЛИВОСТІ ВИВОЗУ ПІ В ПОСТКРИЗОВИЙ ПЕРІОД

Світова фінансова криза справила значний вплив на рух прямих іноземних інвестицій. Вона перервала хвилю інвестиційного буму, що спостерігалася із 2003 року, і призвела до суттєвих змін в структурі та географічних напрямках іноземного інвестування. Зниження обсягу щорічного вивозу ПІ тривало майже два роки і зупинилося лише в середині 2009 року, після чого поновилося зростання обсягів вивозу капіталу. Серед особливостей вивозу ПІ у посткризовий період слід зазначити наступні.

1. Хоча в 2011 році темпи зростання ПІ вперше перевищили докризові показники, загальний обсяг щорічного вивозу капіталу був значно нижчим ніж у 2007 році (1.5 трлн. дол. в 2011 році проти майже 2 трлн. дол. в 2007 році), що відображує слабку економічну динаміку провідних індустріальних країн світу та високі ризики нестійкості подальшого розвитку світової економіки. Навіть при оптимістичних сценаріях подальшого зростання ПІ, обсяг докризового вивозу капіталу може бути досягнутий не раніше 2015 року. Разом із тим виникають ризики, що навіть ці, існуючі сьогодні, посткризові помірні темпи зростання вивозу капіталу не будуть збережені в найближчі два роки.

2. Відбулися значні зміни в географічному розподілі припливу ПІ. Склалася нова ситуація – вперше після другої світової війни питома вага країн, що розвивається, та країн із перехідною економікою перевищила частку промислово розвинутих країн із ринковою економікою (51% проти 49%). Хоча таке перевищення досить незначне – воно відобразило різну економічну динаміку зазначених груп країн в посткризовий період. Значне збільшення вивозу капіталу спостерігається в країни, що розвиваються, в тому числі країни Південно-Східної Азії, які, за темпами припливу нових інвестицій, посідають протягом останніх років перше місце в світі.

3. Протилежна тенденція спостерігається щодо ролі зазначених груп країн у відпливі ПІ. Протягом докризового періоду минулого десятиріччя питома вага країн, що розвивається, у вивозі капіталу поступово зростала. Це відображувало тенденцію транснаціоналізації компаній країн, що розвиваються. Така транснаціоналізація бурхливо відбувалася як в енергетичному секторі так і в галузях переробної індустрії. В посткризовий період темпи вивозу ПІ із країн, що розвивається, значно зменшилися. Навпаки, країни із розвинутою ринковою економікою значно збільшили темпи вивозу прямих інвестицій – наприклад в 2011 році вивіз капіталу зріс на 25 процентів (в країнах, що розвиваються, знизився на 4 проценти).

4. За засобом входження в країну спостерігається також нова тенденція, яка відрізняється від попередніх років. Якщо раніше традиційно в структурі припливу ПІ переважали інвестиції в злиття і поглинання, тобто придбання вже існуючих активів, то в післякризовий період вперше проявилась тенденція значного збільшення частки інвестицій в нові проекти. Такі ПІ (грінфілд інвестментс) склали 63 процента від загального щорічного припливу інвестицій в 2011 році. Інвестиції в нові проекти виступають голов-

* д.е.н., професор, завідувач кафедри міжнародних фінансів Інституту міжнародних відносин Київського національного університету

ним способом входження ТНК в країни, що розвиваються (66 процентів припливу ПІІ в ці країни надходить у формі грінфілд інвестментс).

5. Ще однією новою тенденцією останніх років є поява нового учасника вивозу капіталу. На додаток до ТНК, які опосередковують домінуючу частину вивозу прямих іноземних інвестицій, значно посилилась роль суверенних фондів накопичення багатства (або скорочено - суверенних фондів). Під управлінням цих державних інвестиційних фондів знаходиться приблизно 5 трлн. дол. активів. Загальний накопичений обсяг ПІІ суверенних фондів оцінювався в 2011 році в 125 млрд. дол.

6. Специфічною рисою процесу інвестування ТНК в посткризовий період стало зменшення їх капітальних витрат у зв'язку із значними ризиками невизначеності ситуації. Така невизначеність ситуації призвела до відкладення багатьох проектів і переведення великих сум нерозподілених прибутків в розряд готівкових коштів, що зберігаються на рахунках корпорацій. За оцінками ЮНКТАД, такі готівкові відкладенні накопичення транснаціональних корпорацій досягли величезних обсягів в 5 трлн. дол. Цей рівень значно перевищує докризові показники і свідчить, що ТНК, в умовах нестабільності світових фінансових ринків, вичікують час, сподіваючись на покращення інвестиційної ситуації в майбутньому.